

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ В ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті проведено аналіз наукових та інформаційних джерел, який дає змогу визначити місце цифрової післядипломної освіти загалом та післядипломної педагогічної зокрема серед інших освітніх галузей, її переваги й недоліки, розкрити особливості підготовки цифрового контенту для науково-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах післядипломної педагогічної освіти. Представлено термінологічне значення поняття «цифровий контент», визначено особливості створення е-книги, її цифрового контенту як складової науково-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: е-книга, заклади післядипломної педагогічної освіти, цифровий контент, цифрові технології, освітній процес.

В статье проведен анализ научных и информационных источников, который дает возможность определить место цифрового последипломного образования вообще и последипломного педагогического в частности среди других образовательных отраслей, его преимущества и недостатки, раскрыть особенности подготовки цифрового контента для научно-методического обеспечения образовательного процесса в учреждениях последипломного педагогического образования. Представлено терминологическое значение понятия «цифровой контент», определены особенности создания е-книги, ее цифрового контента как составляющей научно-методического обеспечения образовательного процесса в учреждениях последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: е-книга, учреждения последипломного педагогического образования, цифровой контент, цифровые технологии, образовательный процесс.

The author has done an analysis of scientific and information sources, which enables to determine the role of digital postgraduate education in general and postgraduate pedagogical education in particular among other academic fields and to ascertain its advantages and disadvantages.

The article indicates peculiarities of preparing the digital content for scientific and methodological support of an educational process at institutions of postgraduate pedagogical education. The author considers a meaning of a term of «digital content» and determines specificities of creating an e-book and its digital content as a component of scientific and methodological support of an educational process at institutions of postgraduate pedagogical education.

Key words: e-book, institutions of postgraduate pedagogical education, digital content, digital technologies, educational process.

Постановка проблеми. Початок четвертої індустріальної революції характеризується «цифровим переходом» від своєрідних «аналогових» систем та процесів індустріальної економіки й інформаційного суспільства до «цифрової» економіки та «цифрового» суспільства. На сучасному ринку праці, де технології швидко змінюються, а знання застарівають, кандидатів на робоче місце важливо залишатися на чільному місці серед найоплачуваніших професій. Цифрові навички та компетенції – основа «цифрової» економіки. Громадяни України вже перебувають у «цифровому» світі. Наступний крок – зробити так, щоб цей світ став місцем, де вони зможуть стати успішними. Саме в цьому – головна місія освіти. Безперервна освіта з інноваційними технологіями навчання мусить стати нормою. Міністерство освіти і науки України в освітній діяльності закладів освіти пропонує активно використовувати електронне навчання, дистанційні освітні технології, елементи відкритої освіти тощо [3; 6].

У міру того, як змінюється і розвивається швидкими темпами економіка, науково-педагогічним працівникам закладів післядипломної педагогічної освіти (ЗППО) під час удосконалення професійних навичок керівників освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників необхідно визначити способи швидшого створення і поширення освітнього контенту відповідно до вимог цифрового суспільства.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблематикою інформатизації та організації науково-методичної роботи в закладах післядипломної педагогічної освіти, науково-методичного забезпечення освітнього процесу, управління науково-методичною роботою керівних кадрів в умовах безперервної освіти, науково-методичного забезпечення якості професійної підготовки керівників закладів загальної середньої освіти в системі післядипломної освіти приділяли увагу у своїх дослідженнях такі науковці, як В. Гуменюк, В. Мельник, В. Пуцов, В. Яковець. Теоретико-методичні засади здійснення процесу професійної підготовки та неперервного підвищення управлінської кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти розглянуто в наукових працях Л. Даниленко, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, Л. Калініної, В. Маслова, В. Олійника, В. Семиченко, Т. Сорочан, В. Сидоренко, М. Скрипник, Т. Сущенко та ін.

Мета дослідження – розкрити термінологічне значення поняття «цифровий контент» та визначити особливості створення е-книги, її цифрового контенту як складової науково-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Актуальність. Швидкість змін навколо цифрового суспільства постійно зростає: відбуваються фундаментальні зміни і відхід від умов, за яких були розроблені нинішні системи освіти, тобто формується нове освітнє середовище. У це середовище не завжди легко «втиснути» старі матеріали і методики, навпаки, у нього з'являються нові потенціали. Однак успіх створення і застосування нових технологій залежить від усвідомлення освітньої парадигми: мета освіти цифрового суспільства – не засвоєння певного обсягу знань, а розвиток вільної особистості за власною траєкторією навчання. Як наслідок – учитель повинен знати принципи створення цифрових освітніх середовищ, де учень буде не об'єктом навчання, а його суб'єктом, тобто сам впливатиме на свій розвиток. Таким чином, учитель мусить уміти створювати такий освітній контент, який буде спрямовано на активність учня, на його продуктивні дії над отриманою інформацією або процесом її отримання.

Виклад основного матеріалу. На тлі реформи освіти в Україні держава робить запит на цифровий освітній контент, що є передумовою якісних змін в освіті та економічного зростання країни. Цифрові технології у світі перетворюються на неодмінну складову сучасної освіти, однак в Україні ринок електронного освітнього контенту досі залишається малорозвиненим.

ІТ-фахівці визначають цифровий контент як сукупність розважальних, інформаційних матеріалів, які поширюються в електронному вигляді за спеціальними каналами з метою експлуатації на цифрових пристроях: комп'ютерах, планшетах, смартфонах. До основних видів сучасного цифрового контенту відносять: текст, ігри, відео- та аудіоматеріали.

Нині цей термін використовується для опису різних напрямів сучасного ринку мультимедійних товарів та продуктів [2]. Зважаючи на викладене вище, зауважимо, що цифровий контент – це:

- контент, представлений у цифровому або електронному вигляді;
- діяльність, спрямована на поширення контенту, тобто будь-яких мультимедійних продуктів у цифровому середовищі;
- дії, спрямовані на споживання і подальше використання контенту, створеного в електронній формі.

На нашу думку, сучасний учитель повинен уміти конструювати не лише освітній процес з учнями,

а й створювати інформаційний освітній цифровий контент, який допомагатиме зміцнити статус самого вчителя як експерта у сфері освіти, поширювати інформаційний вплив і привертати увагу до цільової аудиторії. Такий контент має займати близько 50 % від загального обсягу, адже спрямований допомагати формувати довіру в споживача освітніх послуг. Саме різноманітні освітні платформи, сайти, портали стають у нагоді вчителю цифрового суспільства.

Ми зі свого боку пропонуємо вчителю в умовах реалізації реформи Нової української школи створювати авторські цифрові навчальні книги (особливо при дистанційній формі організації освітнього процесу), які стануть цифровою наочною та е-текстовим контентом як доповнення до основного контенту навчальних книг. Означена технологія заснована на самоосвітньому процесі отримання вчителем знань щодо роботи з найпростішою безкоштовною платформою Ourboox [1]. Саме ця платформа, на нашу думку, відповідає принципам відкритої освіти, оскільки глобально надає можливість учителю як створювати цифрові навчальні книги з наочним зображенням будь-якого жанру й на будь-якій мові, так і обмінюватися ними.

Цифрові книги Ourboox можуть включати текст, зображення, відео, карти, ігри, пазли та багато інших функцій. Автори можуть не лише відстежувати кількість читачів, а й редагувати свої книги в будь-який зручний час. Щодо читачів, то вони можуть вільно користуватися такими книгами на ноутбуках, мобільних телефонах і планшетах.

Етапи роботи з платформою Ourboox надзвичайно прості: **1-й крок** – реєстрація на платформі та створення авторської власної сторінки; **2-й крок** – створення текстового е-контенту окремим файлом; **3-й крок** – створення окремим файлом ілюстрацій, картинок, знімків. Заповнення контентом цифрової книги відбувається через заповнення автором власноруч кожної сторінки, наприклад, одна сторінка відводиться для тексту, інша – для розміщення ілюстрації тощо. Автора цифрової книги постійно супроводжує веб-адміністратор платформи, який інформує про правильність виконання покрокових дій.

Платформу Ourboox було засновано професором Мелом Розенбергом, письменником, ученим, винахідником і музикантом, та Рай Штерніним, провідним веб-розробником. Генеральним директором є Шуль Сапір-Нево, поет, автор та адміністратор із більше ніж двадцятирічним досвідом управління [1; 8].

До консультативної ради Ourboox входять високопрофесійні лідери, письменники і футурологи: Алон Коен, Джефф Пулвер, Аві Ярон, Ашер Грінбаум, Аві Шехтер, Тал Гіволі, Урі Льованон, Стівен Полманн, Рой Штернін і Керен Добковській. На платформі Ourboox можна отримати електронні консультації від авторів, адже нею активно користуються письменники.

Ourboox було представлено світу у січні 2014 року на конференціях у Мюнхені (DLD) і Лондоні (BETT). Із того часу зростає цифрове співтовариство Ourboox, до бази якого ввійшли десятки тисяч електронних сторінок цифрових книг, а отже, платформа швидко перетворюється на провідний сайт для безкоштовних і доступних цифрових книг в усьому світі.

Результати дослідження. Аналіз наукових та інформаційних джерел дав змогу визначити місце цифрової післядипломної освіти загалом та післядипломної педагогічної зокрема серед інших освітніх галузей, її переваги та недоліки, розкрити особливості підготовки цифрового контенту для науково-методичного забезпечення освітнього процесу в ЗППО.

Нами встановлено, що на сучасному етапі цифрова післядипломна освіта має низку переваг:

1. Персоніфікація. Слухач курсів підвищення кваліфікації, використовуючи технології цифрового навчання, може самостійно: визначити швидкість вивчення навчального матеріалу; з'ясувати, коли він хоче проходити навчання; виокремити, які саме розділи навчального матеріалу і в якій послідовності йому необхідно вивчати.

2. Можливість проходження навчання без відриву від виробництва.

3. Можливість комбінування навчального контенту куратором-тьютором, викладачем-тьютором із метою формування різноманітних навчальних програм, адаптованих під конкретного слухача.

4. Для викладача – можливість отримати набагато більше інформації, необхідної для оцінки знань, навичок і вмінь слухачів, зокрема час, який витрачається на завдання, кількість спроб, або запитання, які викликали особливі труднощі тощо. Наявність такої інформації дає змогу набагато гнучкіше управляти освітнім процесом.

5. Вартість. Незважаючи на необхідність високих початкових інвестицій, навчання, що проводиться з використанням технологій електронного навчання, є значно дешевшим порівняно із традиційним очним навчанням.

6. Використання широкого діапазону різноманітних засобів навчання.

7. Можливість навчатися особам із обмеженими можливостями.

8. Надання доступу до якісного навчання особам, які не мають можливості навчатися за традиційною (очною) формою, наприклад, у місці їх проживання відсутній заклад освіти з якісним Інтернетом.

9. Побудова ефективної системи управління навчанням.

Водночас ми виявили і недоліки курсового навчання в закладах післядипломної педагогічної освіти, яке проводиться з використанням цифрових технологій, а саме:

1. Складність унесення оперативних змін (у випадку, якщо навчання вже розпочалося).

2. Необхідність формування додаткової мотивації у слухачів, які навчаються з використанням технологій цифрового навчання, порівняно з іншими формами навчання.

3. Необхідність високих інвестицій при побудові середовища цифрового навчання.

4. Неабияка залежність від технічної інфраструктури, зокрема збій в інфраструктурі може призвести до зниження ефективності навчання або його зриву.

5. Відсутність достатньої кількості фахівців у закладах післядипломної педагогічної освіти у сфері технологій цифрового навчання.

6. Високі інвестиції на внесення змін у навчальний контент. Швидкість подальшого розвитку цифрових технологій в Україні залежить від того, наскільки успішно будуть вирішені наявні на сьогодні проблеми.

Висновки. Таким чином, створення, використання та поширення цифрового освітнього контенту є наразі однією з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового і національного освітнього процесу, його науково-методичного забезпечення. Це дозволяє інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння, засвоєння знань. «Реформування освіти відіграє ключову роль для розвитку цифрової економіки та суспільства.

Відповідно до нового Закону України «Про освіту» держава має безоплатно забезпечити всіх школярів та вчителів підручниками, зокрема й електронними тощо. У зв'язку з цим надзвичайно важливими є два аспекти: по-перше, сучасний цифровий контент та його якість; по-друге, національна е-платформа, яка має стати багатофункціональним та гнучким інструментом для впровадження e-learning. Сучасні технології в школі мотивуватимуть дітей до навчання, формуватимуть практичні навички та компетенції», – відзначила Міністр освіти та науки України Лілія Гриневич у травні 2018 р. під час «круглого столу» «Нова якість освіти через цифрові технології: перспективи ринку e-learning в Україні» [4].

Перспективи подальших досліджень. Перехід до більш компактних, гранульованих освітніх форматів відкриє нові можливості для навчання: вчителі зможуть включати у свої курси фрагменти матеріалів колег, давати на них посилання, учні зі свого боку зможуть швидко знаходити потрібну інформацію для міждисциплінарних досліджень, виходити за межі свого курсу, наприклад, із біології – у хімію, з історії – в економіку. Гранульовані формати зроблять навчання гнучким і доступним для більш широкої аудиторії, яка навчається впродовж усього життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ourboox – The World's Simplest Platform For Creating Free Books380 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ourboox.com/>.

2. Semantica [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://semantica.in/blog/czifrovoj-kontent.html>.

3. Дистанційна освіта в Україні [Електронний освітній ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/distancizjna/>.

4. Запит держави на цифровий освітній контент – передумова якісних змін в освіті та економічного зростання країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://brdo.com.ua/top/zapyt-derzhavy-na-ty-frovuj-osvitnij-kontent-peredumova-yakisnyh-zmin-v-osviti-ta-ekonomichnogo-zrostannya-krayiny/>.

5. Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року / С. Кубів, О. Мініч, А. Бірюков. – К. : ГО «ХайТек Офіс Україна», 2016. – 90 с.

6. Концептуальні засади нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>.

7. Координація науково-методичної роботи закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах єдиного інформаційно-освітнього середовища : темат. зб. праць / [Н. В. Любченко, Н. А. Мельник, Г. С. Тригубець та ін.]. – Рівне : РОІППО, 2011. – 108 с.

8. Ляхощька Л. Технологія створення е-книги з використанням платформи OURBOOKS [Електронний ресурс] / Л. Ляхощька // Цифрові технології в освітньому процесі закладів освіти : матеріали VII Всеукраїнської інтерактивної науково-практичної конференції (Рівне, 24 вересня – 24 жовтня 2018 р.). – Електронний ресурс : <http://roippro.org.ua/activities/research/conferenc.php>.

9. Мельник В. К. Науково-методичне забезпечення якості професійної підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти [Електронний ресурс] / В. К. Мельник. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/107542/14-Melnik.pdf?sequence=1/>.

Дата надходження до редакції: 12.11.2018 р.